
Minnisblaði

Dagsetning: 22. júlí 2021

Höfundur: Þórólfur Guðnason sóttvarnalæknir

Viðtakandi: Svandís Svavarsdóttir heilbrigðisráðherra

Málsnúmer/skjalalýkill: 21011462

Efni: Minnisblaði sóttvarnalæknis varðandi tillögur að opinberum sóttvarnaaðgerðum innanlands vegna COVID-19.

Þann 26. júní sl. var öllum opinberum sóttvarnaaðgerðum innanlands hætt hér á landi vegna COVID-19 en fyrir þann tíma hafði sóttvarnaaðgerðum verið aflétt í nokkrum áföngum. Fyrir 26. júní hafði daglegur fjöldi smita verið í lágmarki þrátt fyrir allmiklar afléttingar. Þann 1. júlí sl. var skimunum farþega á landamærum vegna COVID-19 hætt hjá þeim sem framvísuðu fullgildum vottorðum um bólusetningu gegn COVID-19 eða vottorðum um fyrri covid sýkingu og sömuleiðis hjá börnum. Daglega höfðu smit verið í lágmarki á landamærum eða frá engu og upp í tvö.

Á þeim tíma var álag vegna vaxandi farþegafjölda orðið það mikið, að ekki þótti framkvæmanlegt að viðhafa skimanir á landamærum í óbreyttri mynd. Það var því metið að miðað við ofangreinda stöðu væri ekki mikil áhætta fólgin í afléttingu aðgerða á landamærum og innanlands. Líklegt þótti að útbreiðsla smita yrði ekki veruleg innanlands sérstaklega í ljósi niðurstöðu rannsókna um virkni bóluefnanna og góðrar þátttöku í bólusetningum en um helmingur þjóðarinnar var full bólusettur gegn COVID-19 og um 70% hafði fengið a.m.k. eina sprautu.

Frá mánaðarmótum júní/júlí sl. hafa 236 einstaklingar greinst innanlands með COVID-19 og þar af voru 70 (30%) í sóttkví, 159 full bólusettir (68%), 8% hálf bólusettir og 20% óbólusettir. Undangengna sólarhringa hefur faraldurinn hins vegar verið í veldisvexti og í gær (21. júlí) greindust alls 78 smit innanlands en ekkert á landamærum. Flestir hafa verið að greinast á höfuðborgarsvæðinu en allmargir hafa greinst í öðrum landshlutum. Á sama tíma (frá 1. júlí sl.) hafa 77 sem tengjast landamærunum greinst smitaðir og af þeim voru 57 full bólusettir (74%). Flestir sem greindust eru á aldrinum 20-40 ára og eru flestir með fremur væg covid einkenni. Tveir hafa enn sem komið er þurft að leggjast inn á sjúkrahús en tæplega 300 eru í eftirliti covid göngudeildar LSH og eru sex í nánu eftirlit vegna yfirvofandi innlagnar.

Öll smitin sem hafa verið að greinast undanfarið eru af völdum delta afbrigðis veirunnar og eru af nokkrum undirgerðum sem bendir til að margir einstaklingar hafi komið smitaðir af hingað til lands að undanfögnu.

Til að ná tökum á COVID-19 faraldrinum innanlands þá þarf að mínu mati að lágmarka eins og hægt er dreifingu veirunnar yfir landamærin. Að fengnum tillögum sóttvarnalæknis þá hefur heilbrigðisráðherra ákveðið að frá og með 27. júlí 2021 verði aðgerðir hertar á landamærum þar sem allir farþegar sem hingað koma verða krafðir um neikvætt PCR eða antigen próf sem ekki má vera eldra en 72 klst. gamalt. Einnig verða Íslendingar og aðrir sem tengslanet hafa hér á landi hvattir til að undirgangast sýnatöku við komuna hingað til lands. Meta þarf áfram

hvort þessar aðgerðir munu skila tilætluðum árangri og þá hvort þörf verði á hertari takmörkunum á landamærum.

Áhættumat.

Í samantekt má því segja að frá því aflétt var á takmörkunum um síðustu mánaðarmót þá hafi mikil dreifing á kórónaveirunni átt sér stað yfir landamærin sem leitt hefur til smita innanlands og nýrrar bylgju smita sem nú er í veldisvexti. Flest smitin hafa orðið í fullbólusettum einstaklingum (67%). Tveir þurftu á innlögnum á sjúkrahús að halda, annar vegna alvarlegrar lungnasýkingar og hinn vegna ofþornunar. Báðir voru fullbólusettir. Þessi hraða uppsveifla sem sést hefur undanfarna daga er meiri en búist var við en skýringuna má leita til verri virkni bóluefnanna gegn deltaafbrigði veirunnar en öðrum afbrigðum. Viðbúið er smitum eigi eftir að fjölga umtalsvert innanlands á næstunni, sérstaklega ef engar opinberar sóttvarnaráðstafanir verða settar og má fastlega búast við smitum inn í viðkvæma hópa, bólusetta og óbólusetta með ófyrirséðum afleiðingum.

Erlendar upplýsingar sýna að þau bóluefni sem notuð eru á Íslandi virðast vernda um 60% fullbólusettra gegn hvers konar smiti af völdum delta afbrigðis veirunnar og yfir 90% gegn alvarlegum veikindum. Nýjar upplýsingar frá Ísrael benda hins vegar til að vernd bóluefnis Pfizer geti jafnvel verið enn minni en að framan greinir bæði gegn öllu smiti og alvarlegum veikindum.

Á Íslandi hafa til þessa um 5% þeirra sem greinst hafa með COVID-19 þurft á sjúkrahúsvist að halda. Ef spítalainnlögn er notuð sem mælikvarði á alvarleg veikindi þá má búast við að fullbólusetning muni fækka sjúkrahúsinnlögnum í allt að 0,5% hjá bólusettum sem smitast og jafnvel sé hlutfallið hærra því upplýsingar erlendis frá benda til að spítalainnlagnir séu tíðari þegar um delta afbrigðið er að ræða. Þó að þetta hlutfall sé lágt þá getur það leitt til mikils fjölda innlagna ef smit verður útbreitt. Þá ber að nefna að umtalsverður fjöldi einstaklinga eldri en 16 ára hefur ekki verið bólusettur eða um 30.000 manns, auk flestra barna yngri en 16 ára en sá hópur telur um um 73.000 manns. Samkvæmt áhættumati ECDC og WHO frá 23. júní 2021 er bent á aukna áhættu á útbreiðslu delta afbrigðisins í óbólusettu eða ekki fullbólusettu þýði og jafnvel hjá fullbólusettum einstaklingum

Sá mikli fjöldi nýgreindra smita sem sést hefur undanfarna daga sýnir hins vegar að yfirvofandi geti verið fjöldi innlagna vegna COVID-19. Einnig þarf að hafa í huga að virkni bóluefnanna er ekki vel þekkt hjá eldri einstaklingum og þeim sem eru með undirliggjandi sjúkdóma og/eða ónæmisvandamál.

Ég tel því mikilvægt að grípa eins fljótt og auðið er til innanlandstakmarkana til að koma böndum á faraldurinn innanlands og koma þannig í veg fyrir alvarlegar afleiðingar hans. Með mikilli útbreiðslu og smiti hjá viðkvæmum hópum þá er hættu á alvarlegum afleiðingum. Þá er einnig mikilvægt að ná tökum á stöðunni áður en skólahald hefst en viðbúið er að sérstakar reglur þurfi að setja áður en það hefst. Eftirfarandi tillögur byggja á reynsluna af aðgerðum sem gripið hefur verið til fyrr í COVID-19 faraldrinum.

Sóttvarnalæknir stefnir að því í ágúst mánuði að bjóða þeim sem bólusettir hafa verið með bóluefni Janssen seinni bólusetningu. Þó markaðsleyfi sé fyrir einum skammti þessa bóluefnis þá er líklegt að skammt tvö þurfi til að veita betri vörn. Einnig verður einstaklingum með undirliggjandi ónæmisvandamál boðin þriðji skammtur bóluefnis en líklegt er að tveir skammtar veiti ekki nægilega góða vörn gegn COVID-19 hjá þessum hópi.

Ég legg því til eftirfarandi aðgerðir:

1. Ný reglugerð um sóttvarnaaðgerðir innanlands taki gildi sem fyrst og gildi í a.m.k. tvær til þrjár vikur.
2. Almennar fjöldatakmörkanir verði miðaðar við 200 manns úti sem inn. Börn fædd 2016 og síðar verði undanþegin fjöldatakmörkunum og nándarreglu.
3. Nándarregla verði almennt tveir metrar.
4. Grímuskylda verði innanhúss þar sem húsnæði er illa loftræst, ekki er hægt að viðhafa tveggja metra nándarreglu milli ótengdra aðila og þar sem stórir hópar dvelja innandyra saman í lengri tíma; Grímuskylda verði á stöðum sem tilgreindir eru hér að neðan. Börn fædd 2006 og síðar verði undanþegin grímuskyldu. Grímuskylda verði í almenningssamgöngum.
5. Starfsemi og þjónusta sem krefst snertingar milli fólks (klipping, nudd o.fl.) verði leyfð með þeim skilyrðum að skylt verði að notast við andlitsgrímur bæði af þeim sem veita þjónustuna og þeim sem hana fá. Einnig verði gætt að handþvotti og handsprittun. Sameiginlegir snertifletir sótthreinsaðir á milli viðskiptavina
6. Sund- og baðstaðir megi hafa opið fyrir 75% af hámarksfjölda.
7. Líkamsræktarstöðvar megi vera opnar fyrir 75% af hámarksfjölda. Tveggja metra nándarregla verði viðhöfð. Sameiginlegur búnaður skal sótthreinsaður milli notenda. Við komu í hús sé tryggt að allir sótthreinsi hendur og beri grímur þar til æfing hefst og eftir æfingu sótthreinsi allir hendur áður en búnaður er sótthreinsaður. Milli hópa séu salerni, vaskar og aðrir snertifletir sótthreinsaðir af starfsmanni.
8. Íþróttir barna og fullorðinna.
 - a. Íþróttæfingar barna og fullorðinna með eða án snertinga í íþróttum innan sem utan ÍSÍ verði heimilar. Hámarksfjöldi fullorðinna í keppni í hverju hólfi verði 100 manns. Gæta skal að því að búningsaðstaða sé þrífín og snertifletir sótthreinsaðir milli hópa. Sameiginleg áhöld verði sótthreinsuð eftir notkun og þess gætt að loftræsting sé í lagi og loftað vel út nokkrum sinnum yfir daginn.
 - b. Íþrótt- og ólympíusamband Íslands setur sérsamböndum reglur um sóttvarnir og um framkvæmd æfinga og keppna í sínum greinum í samvinnu við sóttvarnalækni. Í íþróttum sem ekki tilheyra Íþrótt- og ólympíusambandi Íslands skal setja leiðbeiningar eða fylgja sömu leiðbeiningum og sambærilegar íþróttir innan sambandsins.
 - c. Íþróttakeppni barna og fullorðinna verði heimilar með áhorfendum í númeruð sæti. Hámarksfjöldi áhorfenda í hólfi verði 200 manns þar sem öllum verði skylt að bera grímur.
 - d. Skylt verði að selja í númeruð sæti og skrá haldin yfir gesti.
 - e. Veitingasala á keppnisstöðum verði bönnuð.
9. Sviðslistir, kvikmyndahús og kórastarf:

- a. Æfingar og sýningar með snertingu verði leyfðar fyrir allt að 100 starfsmenn á sviði. Gætt verði að handhreinsun og sótthreinsun sameiginlegs búnaðar a.m.k. tvisvar á dag og passað að loftræsting sé í lagi.
 - b. Heimilt verði að taka á móti allt að 200 sitjandi gestum í hverju hólfi og þeim gert skylt að nota grímu nema þegar neytt er drykkjar eða neysluvöru. Leitast verði við að viðhafa a.m.k. eins metra nándarreglu. Börn fædd 2006 og síðar teljast með.
 - c. Heimilt verði að hafa hlé á viðburðum en veitingasala í hléum verði ekki leyfð.
 - d. Skylt verði að selja í númeruð sæti og skrá haldin yfir gesti.
10. Við athafnir trú- og lífsskoðunarfélaga og útfarir verði að hámarki 200 gestir og skulu gestir skráðir í sæti; eins metra nándarregla verði tryggð sem og grímunotkun verði reglunni ekki við komið. Hámarksfjöldi í erfidrykkjum verði 100 manns.
 11. Verslanir megi taka á móti 5 einstaklinum á hverja 10 m² með að hámarki 200 í rými. Gætt skuli að tveggja metra nándarreglu og skylt að bera andlitsgrímu þar sem regluna er ekki hægt að viðhafa.
 12. Söfn og aðrir opinberir staðir megi taka á móti 75% af leyfilegum hámarksfjölda Gætt skuli að tveggja metra nándarreglu og skylt að bera andlitsgrímu þar sem regluna er ekki hægt að viðhafa.
 13. Veitingastaðir megi hafa opið til kl. 23 og gestir verði að hámarki 100 í rými og gestir skráðir. Vínveitingar verði einungis bornar fram til sitjandi gesta. Heimilt verði að hleypa inn nýjum viðskiptavinum til kl. 23 og skulu gestir hafa yfirgefið staðinn kl. 24:00. Gætt skuli að eins metra nálægðarmörkum og skylt að hafa grímur þar sem að því verður ekki við komið.
 14. Skemmtistaðir, krár, spilasalir og spilakassar megi vera opnir til kl. 23 með 100 manna hámarki í rými. Vínveitingar verði einungis bornar fram til sitjandi gesta. Heimilt verður að hleypa inn nýjum viðskiptavinum til kl. 23 og skulu gestir hafa yfirgefið staðinn kl. 24:00. Gætt skuli að eins metra nálægðarmörkum og einungis skylt að hafa grímur þar sem að því verður ekki við komið.
 15. Ökunám og flugnám með kennara verði heimilt.
 16. Takmarkanir verði settar á tjaldsvæði og hjólhýsasvæði samkvæmt leiðbeiningum sóttvarnalæknis og ferðamálastofu um sóttvarnaráðstafanir frá 10. maí 2021.
 17. Sóttvarnalæknir mun stefna að því í ágúst mánuði að bjóða þeim sem bólusettir hafa verið með bóluefni Janssen seinni bólusetningu. Þó markaðsleyfi sé fyrir einum skammti þessa bóluefnis þá er líklegt að skammt tvö þurfi til að veita betri vörn. Einnig verður einstaklingum með undirliggjandi ónæmisvandamál boðin þriðji skammtur bóluefnis en líklegt er að tveir skammtar veiti ekki nægilega góða vörn gegn COVID-19 hjá þessum hópi.